

ODTÜ Arkeoloji Topluluğu, Çatalhöyük Gezisi

3 Nisan 2005

- 08:30** Kalkış. ODTÜ Parlayan Güneş. 15 kişi (Mustafa, Uğur, Seçil, Burak, Burcu Devrim, Süleyman, Bilge, Neslihan, Erkin, Tuğba, Yağız, Coşku, Altay, Ceyhan, Ali Galip), bir de kaptan Cüneyt Abi. Gezi masrafı olarak kişi başı 17 ytl toplandı.
- 11:20** Konya Girişi. Pejo minibüs arıza yaptı. Ya mazotu bitti ya da mazot borusuna bir şeyler oldu. Cüneyt abi bidonla mazot getirdi, olmadı. En sonunda Pejocular geldi, tamir ettiler. 75 ytl para aldılar. Sonuçta 3 saat 40 dk uçtu gitti. Konya Arkeoloji Müzesi gezisi iptal edildi.
- 15:00** Arıza mahallinden ayrıldık, Çumra yoluna çıkmadan 10 dk mola verdik.
- 16:05** Çumra üzerinden Çatalhöyük'e ulaştık. Bizi görevli İbrahim Eken karşıladı. Küçük bir sergi salonuna götürdü bizi ilkin. Burası bilgi panolarının ve AMM'de gördüğümüz karakteristik eserlerin kopyalarının bulunduğu bir salon. Çatalhöyük'ü tanıtan bir video kaydı seyrettik. Bu kaydın seslendirmesini kazı işçilerinden Çumra'lı bir hanımefendi yapmış. Yani Çumra ağzı ile dinledik kaydı.

Bu salon Neolitik dönemi anlatmak için uygun bir yer, döneme işaret eden pek çok eserin kopyaları görsel malzeme olarak konu anlatıcısına yardımcı olacaktır. Biz bunu yapmadık ama sonraki gezilerde tavsiye olunur.

Bu salondan ayrıldık. Kazı ekibi, Çatalhöyük evlerinden birinin birebir kopyasını yapmışlar. Damdan bir giriş var ama biz duvardaki girişi kullandık. Duvarlar bembeyaz badanalı. Ben kireç kullanmışlar diye içimden söylenirken, İbrahim Bey bu beyaz badananın aktoprak kullanılarak yapıldığını ve yakınlarda bir yerden çıkarıldığını söyledi. Eski Çatalhöyükte duvarların badanalanması her yıl tekrarlandığı için bazı evlerin duvarlarında 50-100 kat badanaya rastlamak mümkünmüş. Bu beyaz fonun üzerinde ise kırmızı boya ile hepimizin artık ezberlediği patlayan Hasandağı figürü ve Çatalhöyük planı vardı.

Kullanılan malzemesi ve kokusuyla Nevşehir Kozaklı'ya bağlı köyümdeki dedemin evinine o kadar benziyordu ki bu mekanda hiç yabancılık çekmedim. Tabi biz ölülerimizi zemine gömmüyorduk.

Kazı alanına doğru ilerledik. Açmalardan ikisi çadırla örtülerek sürekli ziyarete açık hale getirilmiş. Diğer açmalar ise kış şartlarından korunmaları için toprak dolu çuvallar kullanılarak kapatılmış.

İlk çadırın içine girdik. Buradaki açma 1993'te Ian Hodder'in başlattığı ve 2018'e kadar 25 yıl sürecek ikinci kazılar sırasında açılmış. Az önce içine girdiğimiz kopya evin aslının temelleri ve biraz da duvarları görünüyor. Bu kısımda Çatalhöyük'ülülerin ilginç ölü gömme teknikleri anlatıldı.

İkinci ve devasa büyüklükteki çadıra girdik. 1961-1964 arası ilk kazılarda James Mellaart tarafından kazılan bu açma Çatalhöyük'ün bütün görkemini yansıtıyordu. 1000 (belki de 1500) yıllık bir yerleşim. 14 yapı katı. Yaklaşık 20 metre derinliğinde olan açma gerçek toprak zemine kadar iniyor. Topluluğumuzun simgesi olan anatanrıça heykelciği burada bir ambarda bulunmuş.

Çatalhöyük gezimiz burada noktalandı. Çatalhöyükle ilgili hazırlanmış küçük bir broşürü 2 ytl'ye almak mümkün.

Çatalhöyükten ayrılırken şöyle bir arkama baktım kazılan alanın höyükle karşılaştırılınca ne kadar küçük olduğunu gördüm. Daha neler neler anlatacak bakalım bize bu yaşlı, yassı, çatal tümsek.

- 17:30** Ayrılış. Konya'ya dönerken daha kestirme bir yoldan gittik. Çumra'ya uğramadan. Geliş yolunun da buradan olması zaman kazandırabilirdi bize.
- 18:15** Konya'ya varış. Aziziye ve Selimiye Camileri gezildi. Mevlana Müzesi için vakit çok geçti. Akşam yemeği: Damla Kebap'ta etli ekmek.
- 19:45** Konya'dan ayrıldık. Yolda 10 dk mola.
- Gezi boyunca yolda bir tilki, bir de leylek gördüm. Minibüsün önüne çarpan bir serçe bir de güvercin ne yazık ki öldü.
- 23:00** ODTÜ'ye varış. Parlayan Güneş'te çay içtik ve geziyi değerlendirdik. 23:30'da artık yeter deyip evlerimize gittik. Yaklaşık 15 saat süren gezinin yalnızca 1.5 saatinde arkeoloji ile ilgiliydik. Ne kadar verimliyiz bilemiyorum, ama kendi adıma değerdi diyorum.

Tabi bir Ali Galip Yıldırım geleneği, dönüş yolunda sınavımı yaptım. Gezide yapılan bilgilendirmeyi biraz olsun ölçmek amacı taşıyan bu küçük sınav beş sorudan oluşuyordu.

Sorular:

- 1- Çatalhöyük'ün adı neden Çatalhöyük?
- 2- Çatalhöyük'te iki dönem halinde yapılan kazılar hangi yılları kapsar?
- 3- Obsidyen nedir?
- 4- Dođu Çatalhöyük'te kaç yapı katı belirlenmiştir? Dođu Çatalhöyük kaç yıllık bir yerleşime sahiptir?
- 5- Anadolu'da Çatalhöyük dışında iki neolitik yerleşme daha söyleyebilir misiniz?

Cevaplar ve değerlendirme ise şöyle:

- 1- Çatalhöyük, çatal şeklinde iki adet höyükten (Dođu ve Batı) oluştuğu için bu adı almıştır. Kazıların yoğunlaştığı höyük Dođu Çatalhöyüktür. Batı Çatalhöyük ise daha geç bir yerleşmenin olduğu göreceli olarak küçük olan höyüktür.
Cevaplandırma yüzdesi: % 30 (düşük bir yüzde, bilgilendirme yapılırken bu konuya vurgu yapmamışız)
- 2- İlk kazılar İngiliz arkeolog James Mellaart tarafından 1961-1964 arası yapılmıştır. 1964'te Mellaart'ın Türkiye'de kazı yapması yasaklanıyor. Şu anda devam eden kazılar ise Ian Hodder tarafından yürütülüyor (1993-2018, planlanan). Cevap olarak 60'lı yıllar ve 90'lı yıllar demek yeterli idi.
Cevaplandırma yüzdesi: % 77 (hiç fena değil)
- 3- Obsidyen volkanik camdır. Madenlerin kullanılmadığı neolitik dönemin araç gereç yapımında kullanılan başlıca hammaddesi idi. Hasandağı'ndan bolca elde edilebiliyordu.
Cevaplandırma yüzdesi: % 93 (güzel)
- 4- Dođu Çatalhöyük'te 14 yapı katı tespit edilmiş. Yaklaşık 1000 yıllık bir yerleşim söz konusu.
Cevaplandırma yüzdesi: % 57 (soru biraz zordu)
- 5- Çayönü, Hacılar, Kuruçay, Canhasan, Yumuktepe, Nevali Çori, Aşıklıhöyük ... (say say bitmez)
Cevaplandırma yüzdesi: % 57 (pek iyi bir sonuç sayılmaz)

İlk kez bu gezide aramıza katılan arkadaşların olduğunu düşünürsek genel olarak sonuçları olumlu bulabiliriz.

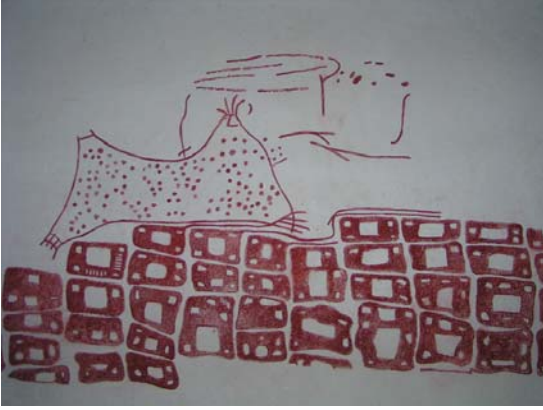
Ali Galip YILDIRIM
Topluluk Üyesi

Kazı ekibi tarafından yapılmış Çatalhöyük evi.

Çatalhöyük evinin iç yapısı.

Hasandağı'nı aktif bir volkan biçiminde gösteren duvar resmi. Dağın altına çizilen planın Çatalhöyük planı olduğu düşünülüyor.

Çatalhöyüklülerin ilginç ölü gömme törenlerini gösterir duvar resmi. Ölülerin etleri akbabalara yediriliyor.

1993'te başlayan ikinci kazılarda ortaya çıkarılmış Çatalhöyük evine ait kalıntılar.

1961 yılında başlanan ilk kazılarda açılan bölüm. Bu açmada 14 yapı katı tespit edilmişti.